

ÇOCUK VE YALAN SÖYLEMESİ

<"xml encoding="UTF-8?">

Ali annesine ders notlarının hep iyi olduğunu söylüyordu. Ayten Hanım bir gün Ali'nin – çantasında sınav sonuçlarını görünce, aslında gerçeğin hiç de Ali'nin anlattığı gibi olmadığını gördü.

–10 yaşındaki Murat, sıkça haftalığını kaybettiğini söyleyip babasından para istiyordu. Annesi evde temizlik yaparken yatağının altında çerezlerden çıkma fazlaca oyuncak buldu. Hatta daha yenmemiş bir kaç çerez paketi de vardı.

–Mine, annesinin "Bilgisayarın neden bozuldu?"sorusuna karşılık "Ne oldu, anlayamadım. Bilgisayar birden bire tuhaf sesler çıkarmaya başladı."dedi. Hâlbuki Mine bilgisayarını oldukça fazla kurcaladığını biliyordu.

Sizin çocuğunuz da böyle veya buna benzer davranışlar gösteriyorsa paniğe kapılmayın, çünkü bu olayları yaşayan sadece siz değilsiniz. Bütün çocuklar yalan söyler. Ama yalancı doğmazlar. Sadece, yalan söylemeyi öğrendikleri bir gelişim süreci yaşarlar.

Yalancılık çok çirkin ve kötü sıfatlardan biri ve hem de büyük günahlardandır. Dünyadaki bütün toplumlar, yalancılığı kötü bir özellik olarak kabul etmekte ve yalancıya iyi gözle bakmazlar. Onurlu ve şahsiyetli bir insan yalan söylemez.

İslam dini de bu çirkin sıfatı kınamış ve büyük bir günah saymıştır. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyuruyor: "Yalan, iman için bozuk bir temeldir."

İmam Sadık (a.s) buyuruyor ki: "Hz. İsa, fazla yalan konuşan kimsenin haysiyeti olmaz, buyurmuştur."

Hz. Ali'den (a.s) şöyle nakledilir: "Yalandan daha kötü bir kabahat yoktur."

Bütün peygamberler ve imamlar halkı doğruluğa çağırmışlardır. Doğruluk, insanın tabiat ve fıtratına uygun bir sıfattır. "Sözünde durmak, yalan söylememek, başkasının hakkına saygı

göstermek” gibi semavî değerler bütün kutsal kitapların öngörüleridir.

Çocuğunuzun yalanıyla özellikle ilk yalanıyla karşılaştığınızda, size en kaygı verici olan, onun kötü karakterli olabileceği korkusudur. Paniğe kapılmadan, sakın ve doğru dürüst düşünebilmek için en iyisi olay geçinceye kadar serinkanlı olmaya çalışmaktır. Çocukların yalan söylemeleri, doğruyu söylemeleri kadar normal gelişim gösteren bir davranıştır.

Uzmanlar, yalanın kişinin özerkliğini sağlama ve kendisini ailesinden farklı bir birey olarak kabul ettirme sürecinde geliştiğini vurgularlar. Çocuklar, anne - babalarını kandırarak onların her şeye gücü yeten, her şeyi bilen insanlar olmadıklarını anlarlar.

Bir çocuğun ilk araştırıcı yalanı söylemesi kaçınılmazdır. Bu yalanlara hazırlıklı olmanız gerekir. Bu, gerçeği sınama yolunda atılmış bir adım ve yaşam deneyimidir.

Uzmanlar yedi yaş öncesinde çocuğun yalan söylemediğini ileri sürerler. Bu yaş dönemindeki çocukların yalanları kendilerine hoş gelen hayallerden kurulmuş bir oyundur. Kendilerine haz sağlamak için böyle bir oyunu oynayıp dururlar sürekli. Kendi düşlerine gerçekmiş gibi bakan anlatma meraklısı çocuklara "yalancı" damgasının vurulması oldukça yanlıştır.

Çocuk büyüdükçe gerçekleri daha iyi anlamaya başlayacak, gerçekdışı durumları ayırabilecektir. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocuğun doğru olmayan her sözüne yalan damgası vurmamak yanlıştır.

Böyle bir durumla karşılaşıldığında çoğu anne-baba çocuklarını suçlamakta hatta cezalandırmaktadır. Gelecekte çocukta yalanın yerleşmesinde, ailelerin onlara iyi birer model olmaları çok önemli bir etkidir.

Bu nedenle çocuklar sık sık cezalandırılmamalı, onlara iyi örnek olunmalı, gerçeklik kavramları gelişemediğinden hayal ile gerçeği ayırt edememeleri karşısında onlara yalancı etiketi yapıştırılmamalıdır.

Çocuk Yalan Söylemeyi Nasıl Öğrenir?

Yetişkinleri taklit, çocuğu yalana iten en büyük etkindir. Yetişkinler kendi aralarında ve daha da önemlisi, çocuklara yalan söylerler. Bunun da ötesinde yetişkinler, bazen çocuğun yalan söylemesini isterler.

Örneğin, -'Dne Evdeydik diyeceksin,' ya da, -'Bunu yaptığımı babana söylemeyeceksin,' gibi tembihlerde çocuğu yalana iterler. Yalan söylemenin empoze edilişi açık bir şekilde olmayabilir, örnek olma da bir tür telkindir.

Örneğin, istemediği bir yere gitmemek için başının ağrıdığın bahane eden anne, sofrada çocuğuna ellerini yıkayıp yıkamadığını sorduğunda, ocuk yemeğe başlamak için olumlu yanıt verecektir. Bundan sora her durumda isteğine uygun yanıt arayacak ve bundan suçluluk duymayacaktır.

Sinemaya giden ana-baba diş hekimine gidiyorum derse, kapı çaldığında evvela çocuğuna yok dedirtirse o ocuk doğru bir genç olamaz.

“Ahmet Bey 6 ve 7 yaşlarında iki oğlu ile bir gişeden geçiyorlar. 6 yaşındaki çocuklar cretsiz. Baba gişe memuruna çocuğunun birinin yedi yaşında olduğunu söyleyip ödemesini yapıyor. Gişe memuru “Siz sylemeseydiniz ben yaşlarını bilemezdim” diyor. Baba “Ama onlar zaten biliyorlar” cevabını veriyor.”

Yukarıdaki rnek doğruluğun vaaz veya konferans şeklinde anlatılması değil, yaşayarak, örnek olma dili ile anlatılması gerektiği mesajını vermektedir.

7 yaşına kadar çocukta gerçeklik duygusu gelişmemiştir. Anne ocuğa “Bu senin değil, alma” dediğinde ocuk anlamaz, boş boş bakar. Çünkü mülkiyet duygusu gelişmemiştir. Her şeyin kendisine ait olacağını düşünür, doğuştan benmerkezcidir.

Anne ve babanın rolü burada önemlidir. Yalanın, hırsızlığın yanlış olduğu çocuğa öğretilmelidir. Vazoyu kıran ocuk elinde vazo parçaları varken ben kırmadım diyebilir. Annenin aşır tepkisi veya ilgisizliği çocuğun bu konudaki değerlerini oluşturacaktır.

ocuk takdir edilmek, ilgi ve şefkat beklentisi için yalan söyleyebilir. Cezadan kurtulmak veya suçu saklamak için, eleştiriden kaçmak için, olduğu gibi değil büyüklerin istediği gibi görünmek

için yalan söyleyebilir.

Bazı çocuklarda çocuksu düşmanlık, kıskançlık duygusu da yalan söyletebilir. Çocuğun yanlış ana-baba tutumlarına karşı tek silahı genelde yalan söyleme olmakta; yalan davranış kalıbı huy haline gelmektedir.

Bir gün büyük suç işleyen gencin idamına karar verilir. İdam sehpasında gence son isteği sorulur. O da annesinin dilini öpmek istediğini söyler. Anne çağırılır. Genç annesinin dilini öperken ısırır. Sonra şöyle der: "Bana küçükken yalan söylemeyi öğrettin, ben de böyle oldum".

Yalana yol açan bir başka olay, suçu çocuğa baskıyla kabul ettirmektir. Gilbert Robin'in örneği şöyle: Anne şeker kutusunu bulmaz ve kızını almakla suçlayarak: -'Sen yaptın, biliyorum, itiraf edersen cezalandırmayacağım!' der.

Sonunda çocuk, suçu kabul etmek zorunda kalır. Çocuğuna işine yarayacağı zaman yalan söyleyebileceği düşüncesini öğreten ve gösteren anne-baba çocuğun geleceğini şekillendirmiş olmaktadır. Yalanı teşvik eden aile durumuna düşmemek amaç olmalıdır.

Yalan Çeşitleri

Yalanının birçok çeşidinden söz etmek mümkündür. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Taklit yalanları: Çocukları eğlendirmek için, onların ilgilerini çekmek için büyükler tarafından söylenenlerin çocuk tarafından gerçekmiş gibi algılanmasıdır.
2. Hayali yalanlar: Bu yalanlar erken çocukluk döneminde, okul çağına gelmemiş çocuklarda görülür. Hayal ile gerçeği ayırt edemediğinden yalan söyler.
3. Abartı yalanları: Abartı çocuklarda oldukça sık görülen bir özelliktir.
4. Sosyal yalanlar: Toplumumuzda en çok görülen yalan türüdür. Çocuklar bu yalanları daha çok anne ve babalarından öğrenirler. Örneğin sağlıklı olmanıza rağmen sizi davet ettikleri yere, rahatsızım diyerek katılmamanız.

5. Savunma yalanları: Çocukların ve gençlerin kendilerini korumak için söyledikleri yalanlardır.
6. Dikkat çekme yalanları: Çocuklar çok zaman dikkat çekmek için yalana başvururlar. Ödevini yapmayan bir çocuk, “ödevimi yaptım hem de okulda yaptım” diyebilir.
7. Takdir-Mükâfat yalanları: Başkalarının beğenisi amacı ile söylenen yalanlardır.
8. İnadına söylenen yalanlar: Seilmeyen kimseler için ya da birisini kızdırmak amacı ile söylenen yalanlardır.
9. İntikam yalanları: Çocukların, karşılarındaki insanlardan intikam almak amacı ile başvurdukları yalanlardır.
10. Menfaat yalanları: Bu tür yalanlar başkalarından çıkar ve menfaat beklenildiği zamanlarda sık olarak söylenmektedir.

11. Patolojik yalanlar:

Yalan Söylemenin Nedenleri

Zihinsel düzeyi düşük çocukların gerçeğe çok aykırı yalanlar söyledikleri, buna karşılık normal ve üstün zekâyâ sahip olanlarınsa, mantığa daha uygun yalanlar söyledikleri ve ayrıntılı öyküler uydurdukları saptanmıştır.

Aileye bağlılık, dayanışma, verilmiş söze saygı gibi durumlar yalan söylemeye neden olabilir.

Örneğin, 10 yaşındaki bir kız çocuğu, karnelerin alındığı gün, anne ve babasına karnelerin verilmediğini söyler.

Oysa karnesi kötü olduğu için anne babasının ona kızmayacağını ve onu kınamayacağını çok iyi bilir. Ama yalnızca annesini üzmemek kaygısı içindedir. Çünkü iyi bir karne getireceğini söz vermiştir.

Çocuk çekingenlikle de yalan söyleyebilir. Bu tip yalanını oluşumunda heyecana kapılma önemli

rol oynar. Bir gün anne babasının konukları önünde şiir okuması isteğine “Unuttum” karşılığını verir.

Şiiri çok iyi hatırlamasına karşın, topluluk karşısında okumaya cesareti yoktur. Çekingenlik çoğu kez çocuğun hatasını itiraf etmesini engeller ve ceza kaygısından daha güçlüdür.

Bazen de çocuk kendisini fazla karışılması nedeniyle yalan söyler. Bu durumda hata yetiştirmedir. Eğitici çocuğun dünyasına ait her şeyi öğrenmek ister. Bu davranış çocuğu zayıflığıyla alay edilmiş izlenimini verir.

Kendince karşılık vermek için yalandan yararlanır. Örneğin, ikide bir kardeşini sevip sevmediği sorulan çocuk, aslında kardeşini sevdiği halde: “Sevmiyorum” yanıtını verebilir.

Bunun yanı sıra, iyi gelişmemiş ahlak bilinci ve gurup içinde statü kaybetme endişesi bazen çocuğu içinde bulunduğu bazı durumları utanç verici gibi gösterebilir. Örneğin, ailenin fakirliği, cinsel konular üzerine bilgi eksikliği gibi. Çocuk bu durumda ailesinin geçim sıkıntısı yokmuş gibi tanıtır, cinsel konuların kendisi için sır olmadığını söyler.

R.Allendy'e göre, yalana neden olan dört etken, aşağılık duygusu, suçluluk duygusu, saldırganlık ve kıskançlıktır. Olması gereken eğitimsel koşullarda yetişmiş normal çocuk yalan söylemez.

Eğitimci ve yetişkinlerin, kendileri ve çevreleriyle barış içinde olan çocukların yalana en az başvuruları olduklarını unutmamaları gerekir. Bir tür aldatma olan derste kopya çekmekle bencilik arasında sıkı bir bağlantı vardır.

Yine yalancılık, hırsızlık, okuldan kaçma gibi davranış bozukluklarıyla yakından ilgilidir. Bu tür çocuklar ceza tehlikesinden koruna bilmek için çekinmeden yalana başvurur, olanı doğru gibi değil de, büyüklerin istedikleri gibi göstermekten çekinmezler.

Yalanların çoğu sosyal yalan çerçevesi içindedir; okuldaki başarısızlığını saklamak, küçük hırsızlıklarını gizlemek, ilgi görmek amacıyla söylenmektedir.

Yalan söylemesinin nedeni, ailesi tarafından sevilmediğini inanması, evine dönmek istemesi, aile baskısı, sevilme isteği, mutluluk özlemidir.

Çocukluk ergenlik dönemine girdiğinde yalanın türü ve içeriği değişir. Genç, nezaket, gönül alma, vb. nedenlerle özel ve tümüyle bilinçli bir davranışla yalana başvurur ki bu tür yalan adını alır.

Ne Yapmalı?

Çocuğun yalan söylemesiyle etkili bir mücadele için öncelikle yalanın ne tür olduğu bilinmelidir. İncelediğimiz yalan tipleri arasında ki farklar iyice görülmesi ve yalandan çok, buna neden olan psikolojik faktörler ele alınmalıdır.

Küçük çocuğun (sözde) yalanların ahlakı bir hata gibi görülmemelidir. Böyle bir davranış karşısında değer yargılarını anlatmak ya da kızgınlıkla cezalandırmak yanlış olur. Önceden çocuğa doğru söylemenin övülmeye değer bir davranış olduğu anlatılmalıdır.

Yetişkinler çocuğa iyi birer örnek olmalı ve davranışlarında, çocuklarında görmek istemedikleri hatalara yer vermemelidirler. Patolojik yalan karşısında hem psikolojik durum, hem de eğitsel etkenler üzerinde durulması gerekir.

Aşırı duygusal çocuğun kaygı ve çekingenlik yüzünden yalan söylemesi nedeniyle ona güven verilmeli, öfke ve kınama tepkilerinden kaçınılmalıdır. Oluşmuş bir yalan karşısında mücadele, kötünün iyisini yapmaktan başka bir şey değildir.

Aşırı kızgınlık, çocuğun yalanını engellemek açısından olumsuz bir davranıştır. Bu yolla yaratılan suçluluk duygusu, çocuğu yalandan uzaklaştıracak yerde, daha çok yaklaştırır.

Genelde yalan bir hata gibi görülür ve suçluluk duygusu itirafla son bulur. Çocuğun itiraf etmesine yardımcı olmalıdır. Ancak çocuğu kendisi ve çevresiyle barıştırmazsa, itirafı değeri yoktur.

Davranışınızın, konuşmaktan daha etkili olacağını unutmayın. Toplumdaki herkes, başta anne, baba ve öğretmenler yalan söylemekten kaçınılmalıdır. Çocuğun çevresindeki kişiler ne kadar dürüst olursa ise çocukta o kadar dürüst olacaktır.

Çocukların yaptıkları hatalara karşı anlayışlı olmaya çalışın. Hatalarının karşılığını hemen cezalandırma yoluna gitmeyin. Onu dinleyin ve açıklama yapmasına imkân tanıyın.

Çocuklarınızın arkadaşlarını tanımaya çalışın. Bazen arkadaş, anne ve babadan daha etkilidir. Çocuğunuzun arkadaşlarını evinize davet ederek, yanlış davranışlar edinmesinin önüne geçin.

Çocuklarınızdan asla yapamayacakları beklentilerden uzak olun. Onların yetenekleri doğrultusunda isteklerde bulunun. Bunun için de çocuğunuzun tanımaya çalışın.

Çocuğunuzun bedeni, zihni gücü, sosyal ve duygusal özelliklerini gerçekçi bir gözle tanımaya çalışın. Okul ödevlerini yapıp yapmadığını, arkadaşları ile ilişkilerini, televizyonda hangi programları izlediğini, boş zamanlarında neler yaptığını, nerelere gittiğini öğrenin.

En önemlisi, insan olarak çocuklarımıza iyi birer örnek olmamızdır. Onların nasıl olmasını istiyorsak önce kendimizin öyle olmak zorunda olduğumuzu unutmayalım. Çocuklarımızın yalan söylemeleri üzerinde önemle durmak zorundayız.

Şu an içinde bulunduğumuz zaman ve toplum bakımından bu durum hiç de kolay değildir. Ama nasıl bir kurt meyveyi için için yer bitirir, işe yaramaz bir hale getirir ise yalan da toplumu aynı şekilde içten içe yiyip bitirecektir. Yalanın topluma nükleer bombalardan daha büyük zararlar vereceği gerçeğini her zaman hatırlamak zorundayız.

Kısaca, yalancılık olayı çevresel ilişkilerle birlikte ele alınmalıdır. Önce çocukta yalancılığın gelişmesini kolaylaştıran nedenlerin bulunması gerekir. Sonra da aile çevresiyle işbirliği yapılır, çocuğa doğruluğun yararları, getireceği haz ve avantajlar elle tutulur biçimde öğretilmelidir

Kaynaklar

Usul-u Kâfi, Kuleyni.

Mizanul Hikme, Reyşehri.

Kudek, Felsefi.

Cevan, Felsefi.

İslam'da Aile Düzeni, Ensariyan.

Çocuk Terbiyesi, Emini.

Gelişim Psikolojisi, Allendy.

Psikolojipsikoloji, Sibel Arkonaç.

Çocuk Psikolojisi.

Çocukları Cezalandırmak

Uzmanların yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre; şiddet gören çocukluklar büyüdüklerinde birçok psikolojik sorunla karşılaşmaktadırlar. Özellikle anne-babanın çocuğuna şiddet uygulaması, beynin belli bir yerinin fonksiyonunu kaybederek, çocuğun konuşma ve öğrenim kabiliyetini kötü yönde etkilemektedir.

Hiç şüphesiz çocuklara disiplin verilmelidir, fakat bu konu kimine göre “çocuğa nasıl davranması gerektiğini öğretmek” ve kimine göreyse “çocuğu cezalandırmak” tır ve ne yazık ki toplumumuzda en fazla kabul gören onu eğitmek yerine onu cezalandırmaktır.

Öyle ki dayak ve cezalandırmanın güzel olduğu hususunda birçok atasözü söylenmektedir.

“Dayak cennetten çıkmadır, kızını dövmeyen dizini döver...”

Terbiye etmek denilince pek çok kişinin aklına hemen cezalandırma gelir, oysa terbiye etmek ve cezalandırmak birbirinden çok farklı kavramlardır. Terbiye, çocuğa olumlu davranışların, kendini nasıl kontrol etmesi gerektiğinin öğretildiği ve içinde ödüllendirmenin de yer aldığı bir sistemdir.

Cezalandırma ise daha menfi bir anlam taşır; çocuğun yaptığı ya da yapmadığı bir davranışın

arkasından gelen bir sonuçtur.

Ceza, olumsuz bir itici uyarıcının, bir davranımın yapılmasından sonra ona bağılı olarak uygulanması olayına verilen teknik bir isimdir. Buna göre ceza, yeni/güzel bir davranışı öğretmez sadece istenmeyen davranışı bastırır, önünü alır ama bir daha yapılmasını asla engellemez.

Fakat daha bebeklik döneminden başlayarak çocuklarımızı cezalandırmak yerine onlara iyiyi kötüyü, doğruyu yanlış öğretilmemiz gerekmez mi? Çocuğa hangi davranışlarının iyi, hangi davranışları yapmaması gerektiğini öğretmek acaba ebeveynin görevi değil mi?

Bunların çocuğa öğretilmesi aslında sanıldığı kadar zor değildir, ancak biraz sabır gerektirir. Özellikle küçük çocukların öğrenmesi zaman aldığından, hatalı bir davranışı değiştirmek genellikle birkaç haftalık bir çalışmayı gerektirir.

Dolayısıyla önce eğitim verilmelidir, ceza ise hiçbir zaman gereken eğitimin yerini tutmaz. Ceza ile bir davranış bastırılmaya çalışılırken, bir başka istenmedik davranış ortaya çıkabilir.

Örneğin, çok sevdiğimiz vazoyu kıran çocuğumuzu cezalandırıyorsak, aslında bu cezayla birlikte çocuğumuza yalan söyleme davranışını da kazandırmış oluyoruz. Bir dahaki sefere çocuk cezadan kaçmak için yalan söyleyecektir.

Öyleyse çocuğumuza, her zaman her yerde, kendi kendini kontrol edebilme gücünü ve alışkanlığını vermeye çalışmalıyız. Davranışlarını bir başkasını sevindirmek bir başkasının gözüne girmek ya da birinden korktuğu, çekindiği için değil, doğruluğuna, öyle yapılması gerektiğine inandığı için ayarlamalıdır.

Çocuğumuzu bu bilince ulaştırmalıyız. Bu bilinçte olan birey her zaman ve her yerde aynı biçimde davranır. Böyle bir insan, davranışlarını ayarlarken daima önce kendisini düşünür, kendi kendine hesap vererek davranışlarına buna göre bir yön ve biçim vermeye çalışır.

Cezalandırma Şekilleri

1-Fiziksel Cezalandırma: Yani dayak atamak, kulağını çekmek, bir yerine vurmak. Bu tür davranışlar ne İslam dinin ve nede uzmanların kabul ettiği davranışlardır.

İmam Sadık (a.s) buyuruyor ki: "Her kim başkasına bir kırbaç vurursa Allah da ona ateşten bir kırbaç vuracaktır."

Resulullah (s.a.a) ise bu konuda şöyle buyurur: "Terbiye ve öğretimde yumuşaklık gösteriniz ve sıkı tutmayınız, çünkü bilgin öğretmen sıkı tutandan daha iyidir."

Fiziksel ceza uygulayanlar bir süre sonra çocuğun alıştığını görecektir, bu yüzden de daha şiddetli ceza uygulamaya başlar, yani cezanın etkili olabilmesi için itici uyarıcının şiddeti gün geçtikçe artırılır.

Örneğin, sıkça yapılan hatalardan biri şudur: çocuğun belirli bir davranışını kontrol etmek isteyen anne veya baba, dövme, bağırma gibi şiddet dolu itici uyarıcılar kullanırsa, bunlar başlangıçta etkili olmuş olsa bile zamanla çocuğun bu uyarıcılara alıştığı görülür ve ebeveynler dozu artırmak gibi kısır bir döngü içine girerler.

Bu tür bedensel cezalara maruz kalanlar, telafi edilmeyecek rahatsızlıklara yakalanmaktadırlar, örneğin:

1.Dayak yiyen çocuk zorbalık karşısında niye ve neden demeden boyun eğmeye alışır.

2.Dayak yiyen çocuk anne ve babasına karşı kin besler ve genellikle bu kini ömür boyu unutmaz.

3.Çocuğu korkak ve ürkek yetiştirir.

4.Bedensel cezalar genellikle çocuğu terbiye etmeyip onda ıslah olma eğilimini oluşturmamaktadır. Sonuçta çocuğu bu şekilde cezalandırmak onda; saldırganlık, korku, kin, nefret gibi duyguların oluşumuna zemin hazırlar.

Dayak atmak, şiddetine bağlı olarak çocukta ciddi fiziksel hasarlara neden olabilir. Sürekli dövülen çocuklarda depresyon, alkol kullanımı, diğer çocuklara saldırganlık daha sık görülür,

hatta erişkin olduklarında kendi eş ve çocuklarını dövme ve suç işleme oranları diğer kişilere göre daha fazla olmaktadır.

Yapılan çalışmalar, dayak yiyen çocukların, erişkin olduklarında diğer kişileri –onları sevseler bile- daha çok cezalandırma eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur.

2- Sözlü Cezalandırma: Bağırarak, söylenmek, üzerine yürüyerek, sinirli bir halde konuşmak, hakaret etmek, suçlamak ve onu utandıracak her türlü sözü söylemek sözlü cezalandırma değildir.

Ebeveynin bu tür davranışlarının, özellikle gençleri üzerinde hiçbir caydırıcılığı yoktur, aksine anne-babasından nefret etmesine, bir daha onları sevmemesine neden olacaktır.

Sözlü cezalandırmanın, bedensel cezalandırmadan pek bir farkı yoktur, ikisi de sonuçta çocuk üzerinde kalıcı birçok zararlar doğurmaktadır. Bu tür cezalara maruz kalanlar ya aşırı saldırgan ya da aşırı pasif olurlar. Böylece her insanda olması gereken normal bir karaktere sahip olmazlar.

3- Yasaklar Koyma: Aşırı baskı yasaklamalar ve engellemelere dayanan disiplin anlayışı, bunun tamamen tersi aşırı özgüluğ ve hoşgörüyeye dayanan disiplin anlayışı, çocuğun eğitimi ve kişiliği üzerendi aynı olumsuz etkilerde bulunmaktadır.

Bu tip disiplin anlayışlarına göre yetiştirilen çocuklar şaşkın ürkek, çekingen, ne yapacağını bilemeyen güçsüz kişilikli kimseler durumuna gelmektedir.

Yapılan incelemeler göre aşırı baskı ve sert disiplin altında yetiştirilen çocuklarda şu davranışlar görülmektedir:

1. Anne babalarından nefret etmek.

2. İnsanlarla iyi geçinememek, kavgacı ve geçimsiz kimseler durumuna gelmek.

3. Sinirlerine hâkim olmakta güçlük çekmek ve alıngan bir kişiliğe sahip olmak.

4. Ne kendilerine ne başkalarına güvenememek.

5. Her türlü otoriteden nefret etmek.

6. Bir takım yersiz korku ve kaygıları olmak.

7. Arkadaşları edinmekte güçlük çekmek.

Demek ki çok fazla yasaklar koymak ve çocuğu sıkmak yanlışdır, ama bu tamamen onu özgür bırakmak anlamına da gelmemektedir, çünkü sınırsız bir özgürlük içinde yetişen bir çocuk da gereken disiplin ve eğitime ulaşamaz.

Bu gibi çocuklara; neyin iyi, neyin kötü, neyi yapabilecekleri, neyi yapmamaları gerektiği öğretilmediği için onlar da her canlarının istediğini yapacaklardır. Başkası da yaptıklarının yanlış olduğunu söylediklerinde hemen kırılırlar.

Tamamen özgür bırakılarak büyütülen çocuklar, başkalarının hakkına saygı göstermezler, işbirliğine yanaşmazlar, sadece kendilerini düşünen bencil kimselerdir. Bu yüzden de seilmeyen, istenmeyen insanlar durumuna gelirler.

Peki, Nasıl Cezalandırmalı?

Çocuk güzel, beğenilir ve olumlu bir davranış gösterdiğinde ödüllendirilmelidir. Ödüllendirmekte sadece maddi olmamalı, illa hediye almanız, para vermeniz gerekmez hatta bunları yapmanız çoğu zaman zararlı bile olabilir.

Çocuğunuzun güzel işlerini daha çok manevi olarak ödüllendirin. Örneğin; ona sarılın, gurur duyduğunuzu, sevdiğinizi dile getirin, yaptığı işle sizi ne kadar mutlu ettiğini söyleyin.

Bu davranışınız kesinlikle onu da mutlu edecektir ve hem o güzel işi tekrarlaması ve hem de yeni güzel işler yapması için yüreklendirecektir.

Fakat bazen her şey yolunda gitmeye bilir, siz iyiyi kötüyü anlatmış, doğruları göstermişsinizdir ve gereken terbiyeyi vermişsinizdir ama yinede çocuğunuz bir takım yanlışları, üstüne basa tekrarlamaktadır. Bu esnada duyarsız yahut hoşgörüyü davranmak asla olmaz, düzelmesi için

cezalandırmanız gerekmektedir. Bunun içinde şunları yapmaya çalışın:

1- Çocuk yaptığı işin doğal cezasını çekmeli ve buna katlanmalıdır. Örneğin sütünü bilerek dökmüşse o öğün yeniden ona süt verilmeyecek. Böylece hatalı olduğunu anlayacak ve bir daha kaybetmemek için (hoşuna giden şeyi) tekrarlamayacaktır.

2- Çok sevdiği ve çok istediği şeyi, bir süreliğine kısıtlayarak cezalandırın. Örneğin oyuncaklarını toplamasını söylediniz, ama sizi dinlemede, o zaman sizde, tatlı ve yumuşak bir dille: "Eğer toplamazsan, ben toparım ama akşama kadar bir daha oynaman için vermem" demelisiniz.

Bu şekilde cezalandıracağınızı söylediğinizde mutlaka ciddi ve olun ve gerçekten yapın. Ama küsüp bir köşede oturduysa ve siz gönlünü almak için hemen oyuncakları önüne döktüyseniz, bu yöntem doğaldır ki işlemeyecektir.

3- Bir süreliğine onunla ilgilenmeyip, küsmeyi deneyin. Cezadan sonra çocuğun kabahatini unutun, onun hakkında konuşmayın, görmezlikten gelin ve işi takip etmeyin.

Hadiste şöyle nakledilmektedir: Çocuğum çok yaramazdı, hiç sözümü dinlemiyordu, bir gün yine İmam Kazım'ın (a.s) yanında ondan bahsedip, yakındım. İmam şöyle buyurdu: "Sakin onu döverek cezalandırmaya çalışma, ondan küs ama küsmeyi de fazla uzatma."

Pejvak Dergisi

Bilgisayar Ve Televizyonun Çocuk Üzerindeki Etkisi

"Aniden yerinden kalkıp bağırmaya başladı. Kendisine ateş eden adamı öldüremediği için aşırı bir tepki göstermişti. Bir daha denemeye koyuldu. Bir oturup bir kalkıyor, karşısındaki kişiyi yok etmek istiyordu. Rakibine ciddi zararlar vermişti.

Karşısındaki adamın kanlar içinde kalmasıyla bir kahkaha attı. Bu olaylar tekrar tekrar devam etti. Ölesiye savaşıyor, düşmanlarına zarar vermek için elinden geleni yapıyordu. Annesi birkaç

kere yemeğe çağırmasına rağmen masadan kalkmamıştı. Oyuna öylesine kapılmıştı ki başka hiçbir şey düşünmüyordu.”

Buna benzer hâdiseler son zamanlarda evlerde ve internet kafelerde sık sık yaşanıyor. Çocuklar ve gençler vaktini sürekli olarak ya bilgisayar karşısında oyun oynamakla, ya da televizyon başında şiddet filmleri izlemekle geçirmektedir.

Anne-babaların, “Çağın icaplarını yerine getirelim, yaşitlarından geri kalmasın veya derslerine de yardımcı olsun.” düşüncesiyle sıcak baktıkları bilgisayar, çocuklar tarafından çoğunlukla oyun için kullanılıyor. Masum olarak başlanan kullanma, zamanla maksadının dışına çıkmakta ve çözümü /kontrolü zor bir problem olarak anne-babanın karşısına çıkmaktadır.

Evet, günümüzde kitle iletişim araçları eğitimin önemli bir parçası hâline gelmiştir. Kitle iletişim araçları denince akla yazılı ve sözlü basın yani kitap, dergi, gazete, sinema, radyo, televizyon, bilgisayar, internet, CD, DVD vb. gelmektedir.

Çağımızda insan davranışları üzerinde sürekli, yaygın ve birinci derecede etkili olan kitle iletişim araçları dikkate alınmadan bir eğitim olayı düşünülemez denilebilir.

Fakat daha eleştirel bir zekâ geliştiremediğinden dolayı çocuk, kitle iletişim araçları karşısında en hassas kitledir. Dolayısıyla bu araçlar çocuğun davranışlarını, hayat biçimini daha çok etkiler.

Burada anne babaya düşen görev, bu araçların iyi yönlerinden çocuklarının yararlanmalarını sağlamak ve zararlarından korumaktır.

Anne-babalar bu araçlardan özellikle bilgisayar ve televizyona çok dikkat etmelidirler, zira doğru kullanılmadığı takdirde çocuk üzerinde en fazla kötü etkiyi yapmaktadırlar.

Bilgisayar:

Çocuğun zihnen, bedenen ve kalben gelişmesinde oyunun müspet tesiri, hem oyunun muhtevasına, hem de oyunda geçirilen süreye bağlıdır. Bu süre ne çok, ne de az olmalıdır. Bu hususta dengeyi tutturmak, çocuğa zamanı verimli kullanma eğitimi vermekle mümkündür. Zamanını gereksiz şeylere harcayan çocuklar erişkinliklerinde de zaman konusunda duyarsız

olabilmektedir.

Kısacası zamanın kıymeti, bir şekilde çocuğa benimsetilebilmelidir. Bilgisayar karşısında geçirilen boş saatler, çocuk ve gençlerin pasifleşmelerine sebep olur. Bu durum, çocuklarda stresi artırır.

Özellikle hareketli, erkek çocuklarda bu hareketsizlik enerji birikmesine ve çocuğun davranışlarına olumsuz tesir eder. Bedendeki enerjinin sportif faaliyetlerle dışarı atılması, büyüme, gelişme ve paylaşmayı öğrenme açısından yararlıdır.

Ayrıca, bilgisayar başında harcanan zaman, çocukları ve gençleri faydalı oyun, ders çalışma, spor yapma vb. kültürel faaliyetlere katılmaktan mahrum bırakır.

Bilgisayar oyunlarındaki şiddetin her yeni oyunda biraz daha arttığını görüyoruz. Oyun piyasasını ellerinde bulunduranlar, çocukları ekran başına çekebilmek için her türlü yolu caiz görmektedir.

Şiddet görüntülerine uzun süre maruz kalan çocuklarda, endişe ve korku, şiddete temayül, anî parlama ve şiddeti sıradan görme gibi durumlar söz konusu olur.

Zararlı oyunlar aynı zamanda çocukların milli ve dini kültürlerini öğrenmesini engellemekte, oyun içerisinde bulunan yabancı toplumların kültür değerleri, inanışları ve dünya bakışları çocuğun şuur altına yerleştirmekte. Çocuklarımız farkında olmadan bunların tesiri altında kalmaktadır. Bu tür oyunlarda İslamiyet öcü, Müslümanlar ise terörist olarak gösterilmekte.

Bilgisayar bağımlısı olan çocuklar arkadaş bulmada da zorluk çekerler ve arkadaşı olmadığı içinde bilgisayara tamamen mahkûm olarak, kendilerini toplumdan dışlarlar. Anne-babaların, çocukların gelişmesine uygun meşguliyet sağlayarak, bilgisayar oyunları için harcanan zamanı dengelemeleri gerekmektedir.

Bilgisayar oyunları netice itibarıyla çocukta, hayatta her şeyi bir oyun olarak görme eğilimine, sürekli hayal kurmaya, oyunda işlenen temalarla oyun sonrasında da zihnî meşguliyete, bu temaları arkadaşlarıyla olan oyunlara ve davranışlara taşımaya, aile ile olan ilişkilerde ve birlikte geçirilen zamanlardaki azalmaya, sosyal olmayan bir hayat tarzının yerleşmesine ve hayal ile gerçeği karıştırmaya sebep olmaktadır.

Yüce Allah'ın insana verdiği önemli nimetlerden olan göz, kulak ve diğer organlar, bilgisayar karşısında sadece eğlenmeye yönelik oyunlar için meşgul edildiğinde, yaratılış gayesi dışında kullanılmış olur.

Dolayısıyla, anne-babalara düşen en önemli sorumluluk, çocuklarının görme, işitme, hissetme ve muhakeme etme gibi melekelerinin doğru istikamette değerlendirilmesine dikkat etmek ve buna imkân hazırlamaktır.

Televizyon:

Kitle iletişim araçlarından televizyon bütün insanlığı etkileyen ve yönlendiren en güçlü yayın araçlarının başında gelmektedir. Televizyondan yetişkinlere oranla çocuklar daha çok etkilenmektedirler.

Yapılan bir ankette "Babanızı mı daha çok seviyorsunuz, televizyonu mu?" sorusuna, ankete katılan çocuklardan %44'ü "televizyon" demiştir. "Annenizi mi daha çok seviyorsunuz, televizyonu mu?" şeklindeki diğer bir soruya "televizyon" diyenlerin sayısı %20'dir.

Televizyon sadece bir eğlence aracı değil, çocukların dünya görüşlerinin büyük bir çoğunluğunu kaptıkları bir iletişim aracıdır.

Televizyonun çocuklar üzerindeki zararlı etkilerinden bazıları, yorgunluk, şiddet, saldırganlık ve zamanın boşa geçirilmesidir. Televizyon tutsaklığının, okuma ve özgür düşünme yeteneğini kısıtlayıp, beğenileri köreltmek gibi de sakıncaları vardır.

Ayrıca reklâmlar, özentiye sebep olmakta, çocuklar kanaatsizliğe sürüklenmekte ve para, lüks, şöhret tutkusu artmaktadır. Çocukların göreceği filmler anne babalar tarafından kontrol edilmelidir.

Bazı film ve dizilerde çocuklar, kötü alışkanlıklara ve şiddete özendirilmektedir. Şiddet dolu film seyreden çocukların tepkileri zamanla değişir, arkadaşlarına ve çevrelerine daha fazla şiddet uygularlar.

Küçük bir anlaşmazlıkta, itme ve tekme atma gibi davranışlar sergilerler. Buna aşağıdaki hâdiseler misal verilebilir: “Şiddet unsuru taşıyan filmler izleyen üç buçuk yaşındaki bir çocuk, belli bir süre sonra TV’de gördüğünü uygulamaya geçirip kardeşini bıçaklayarak öldürmüştür.

Kendini çizgi film kahramanı zanneden bir çocuk ise, uçmak niyetiyle yedinci kattan kendini aşağıya atmıştır. Fransa’da bilgisayar oyunlarında başarılı olamayan bir çocuk, sık ve aşırı sinirlenmeler neticesinde sara olmuştur.”

Yukarıda bilgisayar, televizyon ve filmler için geçerli hususlar diğer iletişim araçları için de geçerlidir. Anne baba çocuğun ahlâkî eğitimi için bu konuda titizlikle durmalıdır.

Burada zararlı yayınları yasaklamaktan daha çok alternatif olumlu yayınlara yönlendirme önemlidir. Televizyon, radyo, film, gazete, dergi vb. araçlar, iki tarafı keskin bıçak gibidir. İyiye kullanıldığında iyi sonuçlar, kötüye kullanıldığında kötü sonuçlar elde edilir.

İşte bu durum gereği, anne babalar mümkün olduğu ölçüde çocuklarının bu tür araç gereçlerle geçirdiği zamanda birlikte olmalıdır. Böylece onları hem kontrol etmiş hem de birlikte zaman .geçirmiş olurlar